

Nota Onderhoud Kapitaalgoederen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
2.	Definities en omschrijvingen	5
2.1.	Wat zijn kapitaalgoederen?	5
2.2.	Wat verstaan we onder onderhoud?	5
2.3.	Welke kwaliteitsnormering kennen we?	5
2.4.	Toetsingskader (losse beleidsplannen)	5
3.	Kapitaalgoederen.....	7
3.1.	Kapitaalgoederen met een economisch nut	7
3.1.1.	Bedrijfsmiddelen	7
3.1.2.	Scholen, sociaal cultureel werk en binnen- en buitensportaccommodaties	7
3.1.3.	Monumenten en overige gebouwen grondzaken	7
3.1.4.	Begraafplaatsen	7
3.1.5.	Riolering	7
3.2.	Kapitaalgoederen met een maatschappelijk nut	8
3.2.1.	Groen	8
3.2.2.	Bos- en natuurterreinen	8
3.2.3.	Landbouwenclave de Ginkel.....	8
3.2.4.	Landgoed Kernhem	8
3.2.5.	Speelvoorzieningen	9
3.2.6.	Wegen.....	9
3.2.6.1.	Asfaltwegen	9
3.2.6.2.	Zandwegen	9
3.2.6.3.	Elementenverharding	9
3.2.6.4.	Fietspaden	10
3.2.6.5.	Civieltechnische kunstwerken	10
3.2.6.6.	Openbare verlichting	10
3.2.6.7.	Verkeersregelinstallaties	10
3.2.6.8.	Wegmeubilair.....	10
3.2.6.9.	Camera's	10
3.2.6.10.	Dynamische verkeersafsluitingen.....	10
3.2.7.	Water.....	11
3.2.8.	Kunstwerken (beeldende kunst)	11
Vervanging	kapitaalgoederen	12
4.1.	Vervanging.....	12
4.1.1.	toelichting vervangingsproblematiek.....	13
4.2.	Vervanging openbare ruimte	14
4.2.1.	Financiering vervanging kapitaalgoederen openbare ruimte	15
4.3.	Conclusies vervanging kapitaalgoederen.....	15

Bijlage: tabel kapitaalgoederen

1. Inleiding

De gemeente heeft in het verleden flink geïnvesteerd in wegen, openbare verlichting, riolering, sportvoorzieningen, gemeentebouwen enz.. Vanuit de zorg voor een structureel veilig, goed en efficiënt leef-, werk- en woonmilieu voor de burger worden jaarlijks aanzienlijke bedragen uitgegeven aan het onderhouden van kapitaalgoederen. Het onderhoud en beheer van deze kapitaalgoederen is belangrijk zowel vanuit een economisch belang (waardebehoud) als vanuit een maatschappelijk belang (de veiligheid, het gebruiksgenot etc.). U als raad heeft een beslissende rol bij het bepalen van de kwantiteit en kwaliteit van het onderhoud. Ook de wetgever heeft het belang van het onderhoudsniveau van deze kapitaalgoederen onderkend en in wet- en regelgeving (BBV = Besluit Begroting en Verantwoording) bepaald dat er in de begroting en de rekening van de gemeente een verplichte paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen wordt opgenomen.

In 2007 heeft de commissie BBV een aantal rapporten uitgebracht waarin aanwijzingen en aanbevelingen worden gedaan over de interpretatie van het BBV. Over de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen doet zij de aanbeveling om periodiek (om de 4 jaar) een beleidsnota kapitaalgoederen uit te brengen waardoor de verplichte paragrafen in de begroting en de rekening bondiger kunnen worden.

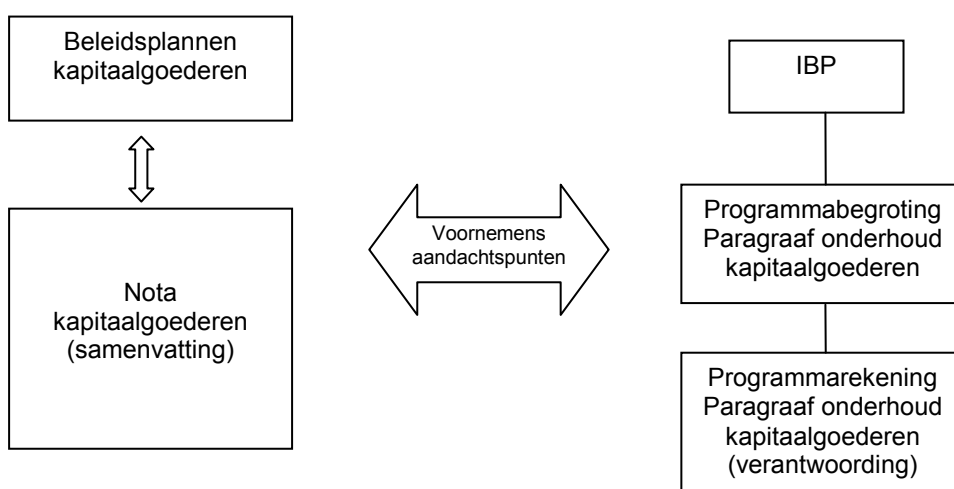
De nu voorliggende nota moet worden gezien als een uitwerking van de aanbeveling van de commissie BBV. Periodiek vindt actualisering van deze nota plaats. De nota geeft een samenvatting van de reeds bestaande beleidsplannen en beleidsuitgangspunten ten aanzien van het onderhoud en beheer. In de nota wordt een (eerste) aanzet gedaan om inzicht te krijgen in de volgende vragen:

- Welke gemeentelijke kapitaalgoederen hebben we?
- Welke beleids- en onderhoudsplannen zijn er?
- Wat is de samenvatting van het vastgestelde huidige beleid?
- Wat is het vastgestelde/gewenste ambitieniveau?

Deze nota kan worden aangehaald onder de naam "Nota Onderhoud kapitaalgoederen – 2009 gemeente Ede".

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen zoals opgenomen in programmabegroting en programmarekening beperkt zich dan tot de voornemens(prioriteiten) en verantwoording in de betreffende periode.

In schema ziet dit er als volgt uit:

2. Definities en omschrijvingen

2.1. Wat zijn kapitaalgoederen?

Kenmerkend voor kapitaalgoederen is dat het gaat om een object waar van het nut zich over meerdere jaren uitstrekt en waarin de gemeente voor meerdere jaren geld heeft vastgelegd. Het gaat dus om investeringen die op de balans onder Vaste Materiele Activa zijn opgenomen. Uiteraard gaat het om investeringen die in eigendom zijn van de gemeente Ede.

De investeringen kunnen we onderscheiden in:

- *Investerings met een economisch nut*
Investerings hebben economisch nut indien ze verhandelbaar zijn (er een markt voor is) en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen, bijvoorbeeld door het vragen van rechten, heffingen, leges of prijzen.
- *Investerings met een maatschappelijk nut*
Investerings met een maatschappelijk nut genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld wegen, water en groenvoorzieningen.

2.2. Wat verstaan we onder onderhoud?

Onderhoud is het uitvoeren van preventieve dan wel correctieve maatregelen om een object in goede staat te houden of te brengen. Onderhoud kan worden onderscheiden in groot onderhoud en klein onderhoud. Onder *groot onderhoud* wordt verstaan onderhoud van veelal ingrijpende aard dat op een groot deel van het object wordt uitgevoerd en na een langere gebruiksperiode moet worden verricht.

Klein onderhoud is:

- a. het onderhoud dat in het eerste of het lopende planjaar op een klein gedeelte van het object wordt uitgevoerd en
- b. periodiek onderhoud zoals reiniging.

Onderhoudskosten worden gemaakt om het object gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau te houden (naar behoren laten functioneren en een bepaalde uitstraling laten behouden).

2.3. Welke kwaliteitsnormering kennen we?

Bij onderhoud is de vereiste kwaliteit een belangrijke factor. Over onderhoud van kapitaalgoederen kunnen onder andere de volgende vragen worden gesteld: Welk kwaliteitsniveau willen we? Wat gaat dat kosten, nu en in de toekomst? Daarom is het aan te bevelen dat de raad zich met regelmaat buigt over de vraag welk kwaliteitsniveau passend is voor bijvoorbeeld wegen, de huisvesting voor het basisonderwijs, etc.. De betreffende beleidsplannen besteden hier aandacht aan.

Binnen de verschillende beleids- en beheersplannen wordt gewerkt met normen, welke al dan niet zijn afgeleid van landelijke normen. Enkele voorbeelden van toegepaste normering zijn:

- Voor het onderhoud openbare ruimte gebruiken we de IBOR-norm (Instrument Beheer Openbare Ruimte). Binnen IBOR bestaan 5 niveaus, van Zeer Laag (= IBOR 1) tot Zeer Hoog (=IBOR 5). Op basis van een afweging tussen kwaliteit en kosten, heeft de gemeenteraad in 2002 ervoor gekozen om de openbare ruimte op een maatschappelijk aanvaardbaar onderhoudsniveau te houden. Het resultaat is dat Ede onderhouden wordt volgens de "*Ede standaard*". Dat wil zeggen, alle openbare ruimte (wegen, groen, water etc.) op niveau Basis (=IBOR 3), met uitzondering van de begraafplaatsen waar het te handhaven niveau Hoog is.
- Voor het raadhuis is een onderhoudplan opgesteld waarbij het gewenste kwaliteitsniveau van de bouw- en installatiedelen is vastgesteld op niveau twee van de normering NEN 2767. Dit kwaliteitsniveau betekent dat het gebruik en de invloed van weer en wind zich in eerste gebreken manifesteren. De functievervulling blijft daarbij zonder meer gewaarborgd.

2.4. Toetsingskader (losse beleidsplannen)

Hoewel verschillende normeringsmethoden worden gebruikt bij de diverse kapitaalgoederen willen we wel naar een "zelfde" wijze van toepassen. Bij de actualisatie of het maken van een nieuw plan, moet beargumenteerd aangegeven worden welke normen worden gehanteerd voor het onderhoud. Tevens dient hierbij onderbouwd te zijn aangegeven voor welk onderhoudsniveau wordt gekozen. Verder dient uit het plan naar voren te komen wat het effect is van de voorgestelde norm, zowel voor de burger als beleidsmatig en

financieel. Hierbij dienen tevens alternatieven te worden aangegeven, zodat college en raad een integrale afweging kunnen maken.

Samengevat:

- onderbouwd dient te worden aangegeven welke normen worden gehanteerd;
- onderbouwd dient te worden aangegeven voor welk onderhoudsniveau is gekozen en wat de consequenties zijn bij de keuze voor een ander niveau;
- wat zijn de consequenties voor de burger, het beleid en de beschikbare middelen.

3. Kapitaalgoederen

3.1. Kapitaalgoederen met een economisch nut

3.1.1. **BEDRIJFSMIDDELEN**

Voor de gemeentelijke (kantoor)gebouwen waaronder het raadhuis, de brandweerkazernes, gemeentewerven en de panden de Vleugel, de Doelen, de Sterrenberg en de Manenberg zijn meerjarige onderhoudsplannen opgesteld. Voor gebouwen die door de gemeente gehuurd worden, is er een verbinding met de onderhoudsplannen van de eigenaar. De bedragen die gemoeid zijn met het in stand houden van het afgesproken kwaliteitsniveau zijn opgenomen in de diverse onderhoudsvoorzieningen. Voor de bedrijfsgebouwen en vervoermiddelen zijn eveneens onderhoudsplannen opgesteld. De jaarlijkse kosten worden gefinancierd vanuit de bestaande budgetten.

3.1.2. **SCHOLEN, SOCIAAL CULTUREEL WERK EN BINNEN- EN BUITENSPORTACCOMMODATIES**

Voor het plannen en uitvoeren van groot meerjarenonderhoud wordt gebruik gemaakt van voor dat doel beschikbare applicaties (Homerun). De planningen voor onderhoud zijn voor een periode van 20 jaar doorgerekend.

Zowel het in het jaar 2000 berekende 20-jaars gemiddelde als de aanwezige middelen in de onderhoudsvoorzieningen zijn tot en met 2008 prijsvast gemaakt conform de begrotingsrichtlijn. Bij het opstellen van het Rapport loon- en prijscompensaties is besloten om toevoegingen aan voorzieningen niet meer prijsvast te maken. Hierdoor zullen zich in de toekomst tekorten op de onderhoudsbudgetten manifesteren, die vervolgens via de Perspectiefnota aangedragen zullen worden. De systematiek van het 20-jaars gemiddelde geldt voor sport, kunstwerken en sociaal cultureel werk. Het beheer en onderhoud van de binnensportaccommodaties is vanaf 2009 volledig overgedragen aan SSE (Stichting Sportservice Ede). Gedurende een overgangperiode (ca. 2 jaar) blijft de Gemeente Ede de meerjarenonderhoudsplanung opstellen. Na deze periode wordt dit overgedragen aan SSE. Bij het opstellen van de meerjarenonderhoudsplanung van vastgoed wordt uitgegaan van de kostengegevens van Beheer en Onderhoud (bouwnorm). Voor de onderwijsgebouwen heeft de gemeente uitsluitend bemoeienis met het buitenonderhoud voor het primair onderwijs. De planningen hiervoor worden opgesteld door een extern bureau en aansluitend vertaald in de begroting. Bij de vaststelling van het IAP 2009 - 2012 is besloten om schoolgebouwen na de afschrijvingsperiode van 40 jaar in beginsel te vernieuwen.

3.1.3. **MONUMENTEN EN OVERIGE GEBOUWEN GRONDZAKEN**

De monumenten (zoals torens, molens, het Huis Kernhem, boerderijen en schaapskooien) en overige gebouwen worden beheerd door de afdeling Grondzaken. Jaarlijks wordt het 10-jarig meerjarenonderhoudsplan gebouwen geactualiseerd en vastgesteld. Dit leidt tot een jaarlijkse bijstelling van het gemiddelde onderhoudsbedrag dat in de voorziening wordt gestort. De lopende uitgaven worden ten laste van de voorziening gebracht. Hiermee blijft de onderhoudstoestand de komende jaren op een acceptabel peil. Het minimaal benodigde peil wordt afgezet tegen het gemeentelijke monumentenbeleid, het voorkomen van kapitaalvernietiging, de functionaliteit van de gebouwen en de door de gemeente aangegane contractuele verplichtingen betreffende het gebruik (huur, pacht en erfpacht).

3.1.4. **BEGRAAFPLAATSEN**

Voor het beheer en onderhoud van begraafplaatsen is geen specifieke beleidsnota aanwezig. Het beheer en onderhoud richt zich op het hebben van voldoende begraafcapaciteit (voorraad van minimaal 10 jaar). Tevens is afgesproken dat het onderhoud plaatsvindt op het IBOR-niveau 4 (=hoog). De benodigde middelen komen uit de tariefstelling voor het begraven (100% kostendekkend). Voor egalisatie van de tarieven is een voorziening in gebruik.

3.1.5. **RIOLERING**

Beheer en onderhoud

Beheer- en onderhoudsplannen zijn ondergebracht in het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP), wat weer een onderdeel is van het in 2007 door de raad vastgestelde Waterplan. Kern van het beleid voor het beheer en onderhoud van de riolering is het inzamelen en transporteren van afvalwater, waarbij overlast voor de gemeenschap en emissie naar andere deelsystemen van het gemeentelijk watersysteem zo veel mogelijk wordt beperkt. De gewenste ambitie is het in stand houden van een goed functionerend rioolstelsel.

Klein onderhoud

Dit zijn voornamelijk periodieke reinigingsmaatregelen aan riolering en randvoorzieningen.

Groot onderhoud

De kwaliteit van het rioolstelsel wordt bepaald aan de hand van visuele inspectiegegevens. Sinds 2005 wordt elk jaar 1/7 deel van het totale rioolstelsel m.b.v. video-inspectie in beeld gebracht. De knelpunten die

hier uit naar voren komen worden omgezet in concrete verbeteringsmaatregelen, te weten een vervangingsplan, dat is vastgelegd in het Waterplan en iedere 5 jaar geactualiseerd wordt.

Investerings

Verbetermaatregelen

De verbetermaatregelen zijn gericht op het verminderen van de vuiluitwerp naar oppervlaktewater en het verbeteren van het operationele beheer. Deze maatregelen komen met name voort uit het Basis Rioleringsplan 2005 (BRP) en de Optimalisatie Afvalwatersysteem 2006 (OAS).

Afkoppelen regenwater

Afkoppelen van regenwater ontlast het gemengde rioolstelsel bij hevige regenval. Hierdoor wordt de kans op hinder, overlast en schade verminderd. Ook wordt het rendement van de rioolwaterzuivering verhoogd. Het afkoppelbeleid van de gemeente Ede is verwoord in het Hemelwaterbeleid 2007 "In de weer met neerslag". Voor de periode 2008-2012 zijn verschillende afkoppelprojecten gepland. Daar waar mogelijk worden vervangingsmaatregelen in afkoppelprojecten integraal opgepakt zodat efficiënt omgegaan wordt met de kosten. Voor afgekoppelde gebieden is een afwijkende vorm van beheer en onderhoud nodig. Dergelijke beheer- en onderhoudsplannen bestaan nog niet.

3.2. Kapitaalgoederen met een maatschappelijk nut

3.2.1. GROEN

Als toetsingskader voor de planvorming, de vergunningverlening en de uitvoeringsplannen van het openbaar groen is een Groenstructuurplan (groenbeleidsplan) opgesteld (november 2003).

In het Bomenbeleidsplan zijn criteria voor vervanging van bomen opgenomen. In maart 2006 is het bomenbeleidsplan vastgesteld en is tevens meteen het bomenbeleidsdeel uit het Groenstructuurplan van 2003 aangepast.

De gemeente heeft veel bomen in verharding. Een aantal daarvan veroorzaakt veel overlast en schade aan voet- en fietspaden door opdrukken van wortels. De frequentie van vervanging van die bomen wordt daarom verhoogd. In 2008 is hiervoor het Bomenvervangingsplan vastgesteld. Alle gegevens rond groen en bomen zijn opgenomen in het zgn. Geïntegreerd BeheerInformatiesysteem.

3.2.2. BOS- EN NATUURTERREINEN

Het beleid met betrekking tot onderhoud in bossen en natuurgebieden, is verwoord in het Bosbeleidsplan uit 1991. Belangrijk daarin is het principe van integraal bosbeheer, dat steunt op drie pijlers, te weten behoud van natuur, recreatie en houtproductie. Als afgeleiden van het Bosbeleidsplan verschenen in 1997 en 2002 twee uitvoeringsplannen, waarin dit beleid wordt vormgegeven en vertaald naar de praktijk. Financiering deels uit de algemene middelen, deels uit de opbrengsten van de verkoop van hout en deels uit provinciale subsidie (Subsidieregeling Natuurbeheer). Het Bosbeleidsplan is in 2001 geactualiseerd.

3.2.3. LANDBOUWENCLAVE DE GINKEL

Voor de landbouwenclave de Ginkel is het plan Vlinderdas opgesteld (vastgesteld in de gemeenteraad 14 november 1999). Doelstelling van het plan is:

- inrichten en onderhouden, zodat de betekenis voor natuur, milieu, landschap en recreatie optimaal is.
- realiseren van natuurontwikkeling.
- streven naar meer milieuvriendelijk landbouwkundig gebruik van de landbouwgronden.

Op grond van het plan zijn de natuurwaarden van het gebied sterk verbeterd door herstel van waterlopen, poelen en plassen alsmede de aanleg van natte zones. Daarnaast herstel van houtwallen en singels en de aanleg van een vleermuiskelder. Ook zijn in het gebied recreatieve voorzieningen aangelegd, bestaande uit o.m. recreatieplekken, observatiehut, knuppelpaden en routes.

Onderhoudsmaatregelen zijn gericht op instandhouding van gerealiseerde natuur en recreatieve voorzieningen. De maatregelen bestaan uit maaien van natuurweiden, opslag verwijderen, onderhoud houtwallen en lanen, wegonderhoud, onderhoud natuurlijke oevers en de instandhouding van paden, bebording e.d..

3.2.4. LANDGOED KERNHEM

Het beleid omtrent het beheer en onderhoud van Landgoed Kernhem ligt vast in het beleidsplan Beheer- en uitvoeringsprogramma Landgoed Kernhem, wat in januari 2003 door de raad is vastgesteld. Het beleid houdt in: instandhouding en herstel van het Landgoed Kernhem. De onderhoudswerkzaamheden richten zich

voornamelijk op instandhouding, het herstel van lanen, van vervallen parkgedeelten en het herstel van het doolhof. De ambitie is om het landgoed duurzaam in stand te houden.

3.2.5. SPEELVOORZIENINGEN

Het speelruimteplan "Ruimte voor Spelen" (vastgesteld op 3 april 2008) geeft criteria aan voor de verdeling en het beheer van speelvoorzieningen. Er wordt gestreefd naar een evenwichtige spreiding van speelvoorzieningen over Ede. Criteria zijn onder andere kinderaantallen, de ontwikkeling in kinderaantallen, de omgeving (bijv. veel of weinig groen) en bewonersparticipatie. Daarnaast wordt voor nieuwe gebieden er naar gestreefd dat 3% van het bebouwde gebied voor spelen geschikt is. Voor het beheer en onderhoud wordt voldaan aan het (wettelijke) Attractiebesluit. In dat besluit wordt beschreven hoe veilig een speeltoestel moet zijn. Alle relevante gegevens over speeltoestellen en speelplekken zijn opgenomen in een beheersysteem.

3.2.6. WEGEN

De algemene beleidsuitgangspunten bij het wegbeheer zijn gericht op verkeersveiligheid, bereikbaarheid en doorstroming. Als afgeleide daarvan is bepaald dat hoofdroutes voorrang krijgen boven andere wegen. De algemene beleidsuitgangspunten zijn van toepassing voor alle "deel"producten die onder de noemer Wegen vallen en die in deze paragraaf (3.2.6) genoemd zijn. Voor sommige "deel"producten zijn specifieke beleidsplannen opgesteld. Alle gegevens van de wegen in de gemeente Ede staan in een geautomatiseerd databestand, het Rationeel Wegbeheer Systeem (RWS). Daarin worden ook inspectiegegevens opgenomen, die de (onderhouds-)toestand van de weg aangeven.

3.2.6.1. Asfaltwegen

Het RWS is een belangrijk hulpmiddel bij het maken van het meerjarenonderhoudsprogramma groot onderhoud asfaltwegen, dat jaarlijks door het college wordt vastgesteld. Dat onderhoudsprogramma, dat tevens een vooruitblik geeft van 4 jaar, wordt jaarlijks geactualiseerd. Voor het wisselende uitgavenpatroon is een Reserve groot onderhoud wegen ingesteld.

Buitengebied

De wegen in het buitengebied (vrijwel allemaal asfaltwegen) worden steeds zwaarder belast. Steeds meer en zwaarder verkeer, deels ten gevolge van toename van woningen en bedrijven in het buitengebied en deels de landelijke trend van "meer auto's op de weg". De wegen hebben daar in toenemende mate onder te lijden. Bij de programmabegroting 2008-2011 heeft de gemeenteraad middelen ter beschikking gesteld om te onderzoeken hoe we, voor de wegen in het buitengebied, kunnen anticiperen op deze problematiek. De eerste onderzoeksresultaten geven aan dat een groot aantal wegen de steeds zwaardere belastingen niet aankunnen en bovendien een leeftijd hebben bereikt dat aan vervanging gedacht moet worden.

Stedelijk gebied

Ook hier geldt de problematiek dat de wegen steeds intensiever belast worden. De afgelopen jaren zijn veel inspanningen verricht om de hoofdwegen in het stedelijk gebied in goede staat te brengen en te houden. De wegen in woonwijken worden d.m.v. klein onderhoud veilig gehouden.

3.2.6.2. Zandwegen

Het beleid voor zandwegen binnen de bebouwde kom ligt vast in de nota Zandwegen binnen de bebouwde kom uit 1992. Het beleid houdt in grote lijnen in: In principe verharden. Voor onverharde wegen naar recreatiebedrijven geldt dat per geval wordt bekeken of verharden mogelijk is. Dat beleid is begin jaren '90 in samenwerking met de CaBu vastgesteld.

Het beheer van zandwegen in het buitengebied bestaat uit het nemen van maatregelen om de bereikbaarheid en begaanbaarheid te garanderen. Deze uitgangspunten zijn bepaald in het provinciaal beleidsplan "Zandwegen op de Veluwe", waaraan de gemeenteraad zich in februari 1975 aan heeft geconformeerd. Door toename van het gebruik van de wegen (recreatie, bewoning, landbouw en vooral bedrijvigheid) worden de wegen zwaarder belast en hebben meer onderhoud nodig. Om een goed en evenwichtig beheer te voeren zijn de wegen in 2006 gecategoriseerd en wordt een Nota Zandwegen opgesteld. Naar verwachting is deze in 2009 gereed.

3.2.6.3. Elementenverharding

Elementenverharding is verharding dat bestaat uit tegels of stenen (elementen). Het gaat dan voornamelijk om woonstraten met klinkers, parkeerterreinen en voet- en fietspaden met tegels in het stedelijk gebied. Elementenverharding in het buitengebied komt nauwelijks voor. In 2004 is geconstateerd dat het onderhoudsniveau onder het gewenste niveau (de bekende IBOR-Basis = 3) uitkwam. Om verdere achteruitgang in de kwaliteit tegen te gaan, zijn destijds aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen worden aangewend om structureel groot onderhoud uit te voeren om de onderhoudskwaliteit voor de lange duur weer op het gewenste niveau te brengen en te houden. Hiertoe wordt een jaarplanning gemaakt.

3.2.6.4. *Fietspaden*

Ook voor fietspaden geldt dat deze veilig moeten zijn. Meer nog dan bij andere wegen speelt ook de comfortabiliteit een rol. In Ede houden we de fietspaden veilig en comfortabel. Omdat vele fietspaden uit elementen bestaan geldt hier hetzelfde als bij elementenverharding. De fietspaden die de gemeente in het buitengebied beheert, zijn vrijwel allemaal utilitair. Het merendeel van alle fietspaden in het buitengebied is in beheer bij de Recreatiegemeenschap Veluwe (RGV).

3.2.6.5. *Civieltechnische kunstwerken*

De civieltechnische kunstwerken die de gemeente beheert, zijn onder te verdelen in twee categorieën.

Kleine kunstwerken

Het gaat dan om duikers in watergangen, muurtjes, trappartijen e.d.. Het beheer en onderhoud hiervan richt zich puur op het in stand houden van de werking. Onderhoud en vervanging wordt correctief uitgevoerd, vaak n.a.v. een melding of klacht.

Grote kunstwerken

De gemeente heeft 56 middelgrote civiele kunstwerken in beheer en onderhoud. Hier gaat het om bruggen, tunnels en keermuren (incl. de vijf grootste kunstwerken, te weten de Albertstunnel; tunnel Keesomstraat; Bospoorttunnel, Brug Goorsteeg (over A30) en de Willy Brandtbrug). In 2007 is begonnen met een inhaalslag om achterstallig onderhoud bij de kunstwerken weg te werken. Hieraan is in 2008 een vervolg gegeven en afronding vindt begin 2009 plaats. Het jaarlijks onderhoud wordt uitgevoerd conform een door een extern bureau opgestelde meerjarenonderhoudsplanning.

3.2.6.6. *Openbare verlichting*

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting geschiedt conform het beleidsplan Openbare verlichting uit 1995. De kwaliteit van de openbare verlichting is op het gewenste niveau. Om dit niveau vast te houden, wordt gewerkt volgens een regulier vervangingsschema. In dit schema worden masten na 40 of 45 jaar vervangen en armaturen na 25 jaar. Om de kwaliteit te monitoren, wordt de verlichting ook in de IBOR-schouw opgenomen. Voor de vervanging van de straatverlichting is een egaliserende voorziening in gebruik.

3.2.6.7. *Verkeersregelinstallaties*

Een verkeersregelinstallatie (VRI) bestaat uit de installatie (kasten, software, regelingen), het meubilair (masten, lampen) en de verbindingen (kabels en leidingen). Voor het beheer en onderhoud van VRI's is geen specifieke beleidsnota aanwezig. Hier gelden de algemene beleidsuitgangspunten voor wegen, te weten verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Het gewenste ambitieniveau laat zich omschrijven als duurzaam en veilig. In 2009 wordt een vervangingsplan gemaakt waar de beheeruitgangspunten, zoals die nu al gehanteerd worden, in beschreven worden. Die uitgangspunten zijn: Vervanging installaties na 15 jaar en meubilair en kabels en leidingen 30 jaar. Dit vervangingsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Klein onderhoud (zoals schilderen masten) gebeurt periodiek. Storingen (kapotte lamp) worden automatisch gemeld en normaliter binnen 2 uur gerepareerd.

3.2.6.8. *Wegmeubilair*

Onder wegmeubilair wordt verstaan afvalbakken, (zit)bankjes, verkeersborden e.d.. Deze zijn in beheer bij de gemeente Ede. Bushokjes, driehoeksborden voor reclame-uitingen e.d. zijn niet in beheer van de gemeente. Het beheer en onderhoud richt zich op het functioneel en veilig houden van de objecten. Het beheer is correctief, vaak na een melding (reparatie, reiniging of vervanging). De verkeersborden zijn opgenomen in een geautomatiseerde database. Vervanging gebeurt op basis van leeftijd en technische staat (inspectie).

3.2.6.9. *Camera's*

Museumplein

Het beheer en onderhoud bestaat uit het periodiek inspecteren van de camera's om de staat van onderhoud te bepalen. Op basis hiervan wordt bepaald of onderhoud/reparatie nodig is. Streven is om alle camera's goed functionerend te houden. Er is tevens een vervangingsplan opgesteld. Er zijn middelen beschikbaar voor eenmalige vervanging van de camera's.

Veldhuizen

Hiervoor is nog geen beleids- of vervangingsplan opgesteld. Een ambitie is niet vastgesteld. Onderhoud geschiedt correctief, in dit geval wordt een camera gerepareerd als deze kapot is.

3.2.6.10. *Dynamische verkeersafsluitingen*

Hiervoor is nog geen beleids- of vervangingsplan opgesteld. Een ambitie is niet vastgesteld. Onderhoud geschiedt correctief, in dit geval betekent dat, dat bij storing reparaties plaatsvinden.

3.2.7. WATER

Bij het waterbeheer gaat het om het onderhoud van singels, vijvers (inclusief beschoeiing), sloten, het drainagenet en het meetnet van grondwaterstandbuizen. Het beleid dat vastgelegd is in het Waterplan (2007) heeft ten doel het realiseren van een gezond en veerkrachtig watersysteem en waterketen in de gemeente Ede.

Oppervlaktewater buitengebied

Het gaat om watergangen. Een deel van de grotere (en watervoerende) watergangen is in eigendom bij het Waterschap Vallei en Eem en in beheer bij de gemeente. De gemeente is verplicht deze planmatig te onderhouden (de watergangen worden periodiek geschouwd). De watergangen (sloten) in eigendom en beheer en onderhoud bij de gemeente, zijn bedoeld voor het afvoeren van hemelwater en ontwatering. Deze sloten worden periodiek geschoond.

Oppervlaktewater stedelijk gebied

In 2007 is een ecoscan uitgevoerd om het ecologisch functioneren van de stadswateren te onderzoeken. Volgend op de ecoscan wordt samen met het waterschap een beheersplan opgesteld waarin vanuit ecologisch perspectief aangegeven wordt hoe het beheer en onderhoud gevoerd dient te worden voor het oppervlaktewater in de gemeente Ede. In de kern Ede rust het beheer en onderhoud van de singels en vijvers van het Waterschap Vallei en Eem. In de overige kernen heeft de gemeente zelf het beheer en onderhoud. Het onderhoud houdt in dat 1x per jaar de oevers en waterpartijen geschoond worden.

Grondwater

Met de grondwatervisie (2007) streeft de gemeente Ede naar balans in haar stedelijke grondwatersystemen. Enerzijds wordt grondwateroverlast voorkomen en anderzijds wordt gezorgd dat zo min mogelijk grondwater wordt afgevoerd. Doel is een gezond en duurzaam grondwatersysteem heeft.

3.2.8. KUNSTWERKEN (BEELDDE KUNST)

In de jaren 2007 tot en met 2009 is een inhaalslag gemaakt om achterstallig onderhoud bij de kunstwerken en gedenktekens weg te werken. Door uitvoering te geven aan een nieuw opgestelde meerjarenonderhoudsplanning wordt beoogd om achterstallig onderhoud in de toekomst te voorkomen. In de Programmabegroting 2008-2011 zijn hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld. Per augustus 2009 heeft de gemeente 79 grote kunstwerken en gedenktekens in beheer en onderhoud. Het streven is dat alle grote kunstwerken en gedenktekens in een voor de openbare ruimte toonbare staat verkeren, d.w.z. ze zien er schoon uit en zijn niet kapot. Kunstwerken moeten doen waarvoor ze gemaakt zijn, bijv. een waterpartij moet functioneren. Kunstwerken die defecten vertonen worden hersteld. Er is sprake van een anti-graffiti beleid. Als graffiti geconstateerd wordt, wordt het verwijderd.

Vervanging kapitaalgoederen

4.1. Vervanging

Bij de inleiding is al vermeld dat de gemeente in het verleden flink heeft geïnvesteerd in de infrastructuur en voorzieningen. Naast het onderhouden van kapitaalgoederen komt er ook een moment waarbij onderhoud niet meer aan de orde is, maar tot (grootschalige) vervanging moet worden overgegaan. Niet in alle gevallen is nu al de vervanging geregeld, al hoeft dit niet meteen een acuut probleem te zijn.

In onderstaande tabel wordt aangegeven of vervanging geregeld is en zo niet of dan sprake is van een laag, middel of hoog risico.

Product	Vervanging / financiering geregeld ?	Toelichting	Risico-inschatting
20.04 Toezicht ➢ Meldkamer ➢ Camera's	Ja Nee	- Zie toelichting hieronder.	Laag
25.01 Wijkbeheer	N.v.t.	Geen kapitaalgoederen	-
25.02 Reiniging	N.v.t.	Geen kapitaalgoederen	-
25.03 Openbaar groen ➢ Bomen ➢ Plantvakken	Nee Nee	Zie toelichting hieronder. Zie toelichting hieronder.	Laag Laag
25.04 Natuur en Landschap ➢ Bos- en natuurbeheer	N.v.t.		-
25.05 Speelsterreinen	Ja	Speelruimteplan, dekking via exploitatie	-
30.01 Wegen ➢ Asfalt – stedelijk gebied ➢ Asfalt – buitengebied ➢ Elementenverharding ➢ Fietspaden ➢ Kleine civiele kunstwerken ➢ Grote civiele kunstwerken ➢ Wegmeubilair	Nee Nee Nee Nee Ja Nee Ja	Zie toelichting hieronder. Zie toelichting hieronder. Zie toelichting hieronder. Zie toelichting hieronder. Vervanging via exploitatie Vervanging via exploitatie	Middel Hoog Laag Laag - Laag -
30.02 Openbare verlichting	Ja	Vervanging via exploitatie	-
30.03 Verkeersveiligheid ➢ Vri's ➢ Dynamische verkeersafsluiting	Nee Nee	Zie toelichting hieronder. Zie toelichting hieronder.	Middel Laag
30.04 Parkeren	Ja	Parkeerbeleids- en vervangingsplan.	-
65.03 Begraven	N.v.t.		-
70.04 Water	Ja	Waterplan (GRP). Drainage en beschoeiingen.	-
70.05 Riolering	Ja	Waterplan (GRP)	-
Kantoren	Ja	Vervangingsinvesteringen via activa	-
Kantoren (brandweerkazernes)	Nee	Zie toelichting hieronder.	Laag
Brandweerauto's	Ja	Egalisatiereserve kapitaallasten bedrijfsmiddelen Brandweer (op termijn een tekort)	-
Scholen	Nee	Opgenomen in I.H.P. , zie toelichting hieronder.	Midden
Maatschappelijke dienstverlening	Nee	Zie toelichting hieronder.	Midden
Binnen- en buitensportaccommodaties	Nee	Zie toelichting hieronder.	Divers

Kunstwerken (beeldende kunst)	N.v.t.	Vervanging niet van toepassing	Laag
-------------------------------	--------	--------------------------------	------

4.1.1. TOELICHTING VERVANGINGSPROBLEMATIEK

Voorzover vervanging niet is geregeld wordt dit in deze paragraaf nader toegelicht.

20.04 Toezicht Cameratoezicht

Voor camera's zijn geen structurele vervangingsmiddelen beschikbaar. Bij de evaluatie van het cameratoezicht wordt eveneens de noodzaak tot vervanging betrokken.

25.03 Openbaar groen

Voor bomen en grootschalig groen (grotere plantsoenen, binnenstedelijke "bossen" en parken) is vervanging niet geregeld. Omdat deze objecten vaak meeliften met revitalisering van wijken of andere binnenstedelijke ontwikkelingen, is het probleem niet urgent. Echter, waakzaamheid is geboden, want ook voor het groen geldt dat op termijn vervanging een (financieel) probleem wordt.

30.01 Wegen

Asfalt – stedelijk gebied

Met de budgetten voor onderhoud van asfaltwegen kunnen we het benodigde onderhoud aan de wegen in de gehele gemeente Ede (zowel het stedelijk als het buitengebied) uitvoeren. Er is geen budget voor vervanging van wegen. In het stedelijk gebied is die pijn minder groot dan in het buitengebied, omdat soms meegelift wordt met andere binnenstedelijke (revitaliserings-)projecten, waarbij asfaltwegen vervangen worden. Daarbij komt dat recent de meeste hoofdwegen (de "ruit") aangepakt en deels vervangen zijn, waardoor we verwachten dat er pas op de lange termijn geld nodig is om de hoofd- en andere wegen in het stedelijk gebied te vervangen.

Asfalt – buitengebied

Zoals gezegd geldt ook voor wegen in het buitengebied, dat met de beschikbare budgetten het benodigde onderhoud kan worden uitgevoerd. Ook hier is geen budget voor vervanging van wegen aanwezig. In het buitengebied zijn, anders dan in het stedelijk gebied, zijn er nauwelijks mogelijkheden om met andere projecten mee te liften. In de raadscommissie BFO van 12 februari 2009 zijn de resultaten van een onderzoek naar de toestand van de wegen in het buitengebied gepresenteerd. De resultaten geven een verontrustend beeld; zeker de helft van de wegen verkeert in een zodanig slechte staat dat deze binnen nu en 10 jaar geheel of gedeeltelijk vervangen moeten worden, wat vele tientallen miljoenen gaat kosten. Omdat de middelen daarvoor ontbreken, wordt een apart traject opgestart om deze problematiek het hoofd te bieden.

Elementenverharding

Voor het vervangen van elementenverharding zijn geen middelen. Anders dan bij asfaltwegen, verloopt de "veroudering" van elementenverharding anders. Een steen gaat in sommige situaties tientallen jaren mee en als grootschalig onderhoud wordt gepleegd, kunnen de meeste stenen hergebruikt worden. Maar door invloeden van buitenaf (o.a. het weer, borstelen, te zware belasting) is ook de elementenverharding op enig moment aan vervanging toe.

Fietspaden

Voor fietspaden geldt hetzelfde als voor asfaltwegen, er is geen geld voor vervanging. Echter, in het stedelijk gebied zijn de meeste fietspaden redelijk op orde en vindt soms vervanging plaats door mee te liften met andere projecten. Een groot vervangingsprobleem is er dus niet. Daarbij is het areaal kleiner dan dat van asfaltwegen. In het buitengebied zijn verreweg de meeste fietspaden niet bij de gemeente Ede in beheer en onderhoud. Ook daar bestaat dus geen groot vervangingsprobleem.

Grote civiele kunstwerken

Voor de grote civieltechnische kunstwerken in Ede is geen geld gereserveerd voor vervanging. Op korte termijn is vervanging voor de vijf grootste kunstwerken nog niet aan de orde. De verwachting is dat de meeste kunstwerken ook mee kunnen liften met andere plannen, maar op termijn zal onderzoek uitwijzen hoe vervanging van de andere kunstwerken moet geschieden.

30.03 Verkeersveiligheid

VRI's

Vervanging van VerkeersRegelInstallaties (VRI's) geschiedt deels via de exploitatie. Er zijn echter wel structurele tekorten. In 2009 wordt een meerjaren onderhouds- en vervangingsplan opgesteld, waaruit de omvang van de tekorten blijkt. Zonodig wordt dan gezocht naar aanvullende middelen.

Dynamische verkeersafsluitingen

Voor stadsafsluitingen (Ede Centrum, Lunteren centrum) is geen geld voor vervanging beschikbaar. Dat geldt ook voor de overige dynamische verkeersafsluitingen (beweegbare palen) die in Veldhuizen A

toegepast worden om verkeer te weren en busverkeer mogelijk te maken. Deze voorzieningen zijn relatief nieuw en nog niet aan vervanging toe. Onderzoek zal uitwijzen wat de (financiële) behoeften zijn als vervanging aan de orde is.

Kantoren - Brandweerkazernes.

Voor nieuwbouw wordt er een nieuw krediet bij de raad gevraagd. Voor groot onderhoud is er een voorziening onderhoud kazernes. Jaarlijks wordt er een vast bedrag gedoteerd in deze voorziening t.l.v. de exploitatie. Voor klein onderhoud is er dekking door een deel van de exploitatie.

Scholen

De vervanging van scholen is opgenomen in het IHP. De benodigde budgetten (opgebouwd uit vrijval kapiataallasten) zijn gebaseerd op historische aanschafwaarde en niet op basis van de vervangingswaarde. Hiermee wordt een risico gelopen.

Maatschappelijke dienstverlening

Met de beschikbare onderhoudsbudgetten voor deze accommodaties kan het benodigde onderhoud worden uitgevoerd. De huidige locaties houden we in stand door middel van de huuropbrengsten. De huren worden vaak door de gemeente zelf gesubsidieerd. De ontwikkeling is dat er steeds meer multifunctionele accommodaties gerealiseerd worden, waar deze instellingen in participeren. De huidige huurcomponent is echter ontoereikend om in een dergelijk nieuw gebouw het benodigde aantal m² af te kunnen nemen. Er is geen geld gereserveerd voor vervanging. Door afzonderlijke besluitvorming wordt besloten tot vervanging, deze vervangingen worden gefinancierd door het beschikbaar stellen van extra (nieuw) geld. Voornemen is om het IAP niet meer te beperken tot onderwijsgebouwen maar uit te breiden met al het vastgoed van de sector EWZ. Zowel het onderhoud als de vervanging zal onderdeel uit gaan maken van dit vernieuwde IAP. Punt van aandacht zijn de hiervoor benodigde middelen, aangezien de huidige vrijval van kapitaallasten binnen de programma's Sport en Maatschappelijke dienstverlening onvoldoende zijn om alle nieuwbouw te kunnen dekken.

Binnen- en buitensportaccommodaties

Er is geen geld gereserveerd voor vervanging. Door afzonderlijke besluitvorming wordt besloten tot vervanging, deze vervangingen worden gefinancierd door het beschikbaar stellen van extra (nieuw) geld.

Binnensportaccommodaties: onderhoudsbudgetten overgeheveld naar Stichting Sportservice Ede; maken nu onderdeel uit van de budgetsubsidie.

Risicoinschatting: gymnastieklokalen - laag en sporthallen en – zalen - midden

Het gymnastiekonderwijs voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs is geregeld in het IHP onderwijs. Voor sporthallen en -zalen is vervanging niet geregeld en zijn we afhankelijk van additionele geldmiddelen. Jegens de sportverenigingen zijn we gehouden om kwalitatief goede en kwantitatief voldoende binnensportaccommodatie aan te bieden.

Buitensportaccommodaties: klein onderhoud: wordt door de sportverenigingen zelf verzorgd en het budget voor groot onderhoud bedraagt € 120.000.

Risicoinschatting: kunstgrasvelden: hoog en overige accommodaties: midden

Er is geen budget voor vervanging aanwezig. Bij kunstgrasvelden dient de toplaag na 10 jaar vervangen te worden. Voor de onderbouw en verlichting staat een afschrijvingstermijn van 25 jaar. Jegens de buitensportverenigingen zijn we gehouden om kwalitatief goede en kwantitatief voldoende buitensportaccommodaties aan te bieden.

Zwembad Ede: onderhoudsbudget maakt onderdeel uit van budgetsubsidie

Risicoinschatting: midden.

Het budget voor afschrijving en rente van het zwembad zit structureel in onze begroting. Het zwembad wordt in 20 jaar afschreven. Door het budget afschrijving / rente (annuïteit) dat na 20 jaar vrijvalt in te zetten voor nieuwbouw is een groot gedeelte van de benodigde vervangingsinvestering afgedekt.

4.2. Vervanging openbare ruimte

In aanvulling op het voorgaande wordt in deze paragraaf uitgebreid stilgestaan bij de vervangingsproblematiek welke speelt binnen bepaalde onderdelen van de openbare ruimte.

In 2007 is een artikel vanuit de vereniging Stadswerk verschenen waarbij mogelijke vervangingsproblematiek is geschetst als gevolg van het ouder worden van de openbare ruimte. Basisgedachte van dat artikel is dat

landelijk veel van de investeringen in de vijftiger en zestiger jaren zijn gerealiseerd in het kader, of als nawee, van de heropbouw na de tweede wereldoorlog, waarbij kwantiteit belangrijker was dan kwaliteit, met als gevolg dat deze openbare ruimte “op” begint te raken. De openbare ruimte is aan het vergrijzen (= verouderen). Deze vergrijzing manifesteert zich meestal na zo'n jaar of 30 - 50 na de aanleg.

Daarnaast neemt de druk op de openbare ruimte toe. Meer mensen maken vaker gebruik van de openbare ruimte (bevolkingsgroei, welvaartgroei, uitbreiding ruimtegebruik). De stedelijke gebieden en ook daarmee de openbare ruimte en de bijbehorende infrastructuur zijn daarmee dus gegroeid, de openbare ruimte in de buitengebieden worden steeds zwaarder belast. De infrastructuur heeft echter niet het eeuwige leven. Het onderhoud wordt dan wel uitgevoerd, maar er komt een moment dat er vervangen en vernieuwd moet worden. Ede is hier niet uniek in, veel andere steden hebben te maken met dit betrekkelijk nieuwe fenomeen. Dit geldt zowel voor de openbare ruimte in het stedelijk gebied (o.a. woonwijken, bedrijventerreinen) als het buitengebied van Ede. Bijvoorbeeld bomen die in verharding staan, worden zo groot dat de wortelopdruk op grote schaal tot gevaarlijke situaties leidt. Steeds vaker en steeds ingrijpender moet actie (vervanging) ondernomen worden.

4.2.1. FINANCIERING VERVANGING KAPITAALGOEDEREN OPENBARE RUIMTE

De vervangingswaarde van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Ede ligt in de orde van grootte van € 1,5 miljard. De eerste aanleg is in het algemeen gedekt uit grondopbrengsten van stadsuitleg. Vervanging is niet binnen de grondexploitatie voorzien.

De problematiek rond financiering van vervangingsinvesteringen is complex en behoeft enige toelichting. Ten aanzien van de financiering maken we bijvoorbeeld onderscheid tussen:

1. Financiering via investeringen (afschrijving met een bepaalde looptijd)
2. Financiering via de exploitatie (afschrijving ineens)

Ad 1. De methodiek van afschrijven (lineair) is bijvoorbeeld oorzaak dat aan het eind van de looptijd onvoldoende middelen vrijvallen, waarmee vervanging kan worden gefinancierd. De vrijval van kapitaallasten wordt o.a. jaarlijks gebruikt ter financiering van het nieuwe beleid.

Ad 2. Daarnaast zijn er in het verleden investeringen met deels incidentele middelen gefinancierd, waarbij vervanging op termijn een financieel dekkingsprobleem kan vormen. Hierbij te denken aan:

- Bijdragen van derden
- Subsidies
- Bijdragen uit Reserves en Voorzieningen etc.

Hiertegenover staan echter ook gunstige ontwikkelingen. Het zal niet zo zijn dat alles wat ooit is geïnvesteerd, vervangen gaat of moet worden. De openbare ruimte verandert en stelt naar de toekomst ook andere eisen. In bepaalde gevallen vindt vervanging plaats binnen de al eerder genoemde stadsvernieuwing/revitalisering. Ook de financiering vindt dan uit het (nieuwe) project (en projectopbrengsten) plaats. Uit het bovenstaande blijkt wel, zoals gezegd, dat de materie complex is.

Zonder dat er op dit moment harde cijfers beschikbaar zijn lijkt het, gezien de geschetste ontwikkelingen, aannemelijk dat Ede de komende decennia te maken krijgt met (grootschalige) vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte.

Door de huidige wijze van financieren is het voorstelbaar dat op enig moment bestaande budgetten ontoereikend zijn. Hier is dus sprake van risico's. Om zowel de risico's als de toekomstige investerings- en financieringsbehoefte in kaart te kunnen brengen zijn meerjarige onderhoudsplannen noodzakelijk. Op basis hiervan kan dit in de integrale afweging binnen de reguliere budgetcyclus worden meegenomen.

4.3. Conclusies vervanging kapitaalgoederen

Voor de meeste kapitaalgoederen is de vervanging, ook op grote schaal, geregeld. Onderdelen waar de vervanging financieel niet is afgedekt en waar een reëel risico bestaat zijn de asfaltwegen, waarbij vooral die in het buitengebied in het oog springen en de VRI's. De asfaltwegen in het buitengebied zijn onderzocht en voor een groot deel slecht bevonden. Vervanging kost de komende jaren vele miljoenen euro's. Momenteel is een plan in de maak om de volledige omvang (ook financieel) in beeld te brengen en worden mogelijke oplossingsrichtingen in beeld gebracht. De raad wordt daar uiteraard over geïnformeerd en geraadpleegd. Een soortgelijk onderzoek gaan we ook uitvoeren voor de wegen in het stedelijk gebied. Recent zijn de meeste hoofdwegen (de “ruit”) aangepakt en deels vervangen, waardoor we verwachten dat er pas op de lange termijn geld nodig is om de hoofd- en andere wegen in het stedelijk gebied te vervangen. Het vervangingsprobleem voor de wegen in het stedelijk gebied is dan ook minder urgent.

Voor de VRI's is een groot onderhouds- en vervangingsplan in de maak. Dan zal blijken hoeveel middelen nodig zijn om de noodzakelijke vervangingen te bekostigen. In 2009 is het beeld, inclusief de financiën, compleet.

In de komende jaren zal duidelijk moeten worden wat de aard en omvang is van de risico's die bestaan ten aanzien van de vervanging van de kapitaalgoederen waarvoor geen structurele vervangingsfinanciering is geregeld en waarvan het risico nu nog als *Laag* wordt gekwalificeerd.

Tabel kapitaalgoederen						
Kapitaalgoed	Beleid en/of onderhoudplan	Vastgesteld d.d.	Vastgesteld door:	Looptijd	Jaarlijks onderhoudsbudget	Reserve of Voorziening
<i>Economisch nut</i>						
Begraafplaatsen	Beheersverordening begraafplaatsen	21 november 1996	Raad	12 jaar	€ 1.015.000,-	Voorziening Begraven
Molens, torens en ov. gebouwen GZ	Meerjarenonderhoudsplan			10 jaar		
Kantoren (raadhuys)	Meerjarenonderhoudsplan	Jaarlijks	Raad	continu	195000 (vanaf 2010 € 165.000)	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
Kantoren (brandweerkazernes)	Meerjarenonderhoudsplan	1 mei 2005	MT Brandweer	30 jaar	€ 27.750	Voorziening onderhoud
Bedrijfsgebouwen Beheer (ROB)					€ 74.000	
Bedrijfsmiddelen Beheer (ROB)					€ 91.000	
Scholen	Integraal Huisvestingsplan Onderwijsvoorzieningen	ong. 1 x per 2 jaar	Raad	4 jaar	Gemiddeld 2009/2012 per jaar: Investerings € 12 mln. Onderhoudsuitgaven € 8 ton	Reserve huisvesting onderwijs; Voorziening onderhoud gebouwen onderwijs
Maatschappelijke dienstverlening	Onderhoudsplan in beheersysteem Homerun op basis van 20 jaars gemiddelden	Jaarlijks bij Jaarrekening	Raad	20 jaar	Kinderopvang: € 3.600; Jongeren centrum € 7.600; Multifunctioneel gebouw € 6.000; Buurt- en clubhuizen € 88.000	Onderhoudsvoorzieningen Sociaal cultureel werk Kinderdagopvang
Binnen- en buitensportaccommodaties	Onderhoudsplan in beheersysteem Homerun op basis van 20 jaars gemiddelden	Jaarlijks bij Jaarrekening	Raad	20 jaar	Buitensport € 120.000; Groot Cultuurtechnisch onderhoud € 443.000	Voorz. Onderhoud Binnensportaccommodaties Voorz. Onderhoud Buitensportaccommodaties Diverse Egalisatiereserves voor egalisatie kapitaallasten
Rioolbeheer	Waterplan (GRP)	2007	Raad	5 jaar	€ 12,2 mln.	Voorziening IGW rioolaanleg en -beheer
<i>Maatschappelijk nut</i>						
Wegen	Beleid vastgelegd in de IBP- instrumenten (programmabegroting)	Jaarlijks	Raad	1 jaar	€ 3,8 mln.	Reserve groot onderhoud wegen
Zandwegen	<u>Binnen</u> de bebouwde kom: nota Zandwegen binnen de bebouwde kom.	1991	Raad	Onbepaald	€ 120.000	
Elementenverharding	Jaarplanning	Jaarlijks	Sector	1 jaar	€ 1,8 mln.	
Fietspaden	Meerjarenonderhoudsplan	2008	College	1 jaar	€ 350.000	
Wegmeubilair	Jaarplanning	Jaarlijks	Sector	1 jaar	€ 650.000	
Kleine civieltechnische kunstwerken	Jaarplanning	Jaarlijks	Sector	1 jaar	€ 52.500	
Grote civieltechnische kunstwerken	Meerjarenonderhoudsplan	2006	Sector	5 jaar	€ 57.500	
Openbare verlichting	Verlichtingsplan	1995	Raad	15 jaar	€ 1,3 mln.	Reserve straatverlichting
Verkeersregelinstallaties	Meerjarenonderhoudsplan	2009	Sector	1 jaar	€ 260.000	
Camera's	Deel Museumplein: Vervangingsplan	2000	Sector	10 jaar	€ 95.000	
Dynamische verkeersafsluitingen	Jaarplanning	Jaarlijks	Sector	1 jaar	€ 90.000	
Waterbeheer	Waterplan (GRP)	2007	Raad	5 jaar	€ 814.000	
Groen	Groenstructuurplan	2003	Raad	Onbepaald	€ 2,7 mln.	
	Bomenbeleidsplan	2006	Raad			
Bos- en natuurterreinen	Bosbeleidsplan	1991	Raad	20 jaar	€ 75.300	
Landbouwenclave De Ginkel	Beleidsplan Vlinderdas	1999	Raad	Onbepaald	€ 1.040.000	
Landgoed Kernhem	Beheer- en uitvoeringsprogramma landgoed Kernhem	2003	Raad	Onbepaald	€ 82.100	
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2008	Raad	5 jaar	€ 545.000	
Kunstwerken (beeldende kunst)	Meerjarenonderhoudsplan	Jaarlijks	Raad		€ 74.000	
TOELICHTING BEDRAGEN: Alle bedragen zijn incl. loonkosten en kapitaallasten (voor zover van toepassing)						

Inleiding

In 2009 is de nota onderhoud kapitaalgoederen opgesteld. In de nota kapitaalgoederen staan de gemeentelijke kapitaalgoederen centraal (omvang, ambitieniveau, onderhoud en vervanging). Bij de behandeling door college en raad (raadscommissie AZ&M d.d. 21 september 2009) is een nadere verdieping van het aspect vervanging toegezegd, omdat dit nog niet voor alle kapitaalgoederen eenduidig is geregeld.

Afgelopen jaar is in de raads werkgroep gesproken over de wijze waarop een adequate invulling kan worden gegeven aan de vervanging van kapitaalgoederen.

Om te komen tot een situatie waarin zowel onderhoud als vervanging op een verantwoorde wijze is verzekerd is aan de hand van de volgende stappen de omvang van het vraagstuk in kaart gebracht.

- Voor de verschillende soorten kapitaalgoederen worden de onderhoudsplannen geactualiseerd waarbij de volgende componenten in beeld worden gebracht:
 - het kwaliteitsniveau dat gerealiseerd moet worden;
 - de actuele onderhoudstoestand van het kapitaalgoed;
 - het benodigde budget voor wegwerken achterstallig onderhoud;
 - indicatie wanneer de achterstand is weggewerkt;
 - benodigde en beschikbare onderhoudsbudgetten per jaarschijf;
 - benodigde en beschikbare vervangingsbudgetten per jaarschijf;
 - ontwikkelingen, zoals bijv. functiewijziging, samenwerking e.d.

- vorming van een afzonderlijke reserve “onderhoud en vervanging kapitaalgoederen”
 - in afwachting van de uitkomsten van de inventarisatie wordt deze reserve, op concernniveau, gevormd;
 - de reserve wordt gevoed met de vrijval van kapitaallasten, voorzover deze niet aan andere reserves wordt toegevoegd;
 - teneinde het meerjarenperspectief de eerstkomende jaren zo min mogelijk te belasten wordt, waar mogelijk, jaarlijks bij de Jaarrekening een resultaatbestemmingsvoorstel gedaan ter voeding van deze reserve.

Bevindingen

Voor de volgende kapitaalgoederen zijn zowel het onderhoud als de vervanging in beeld gebracht:

- kunstwerken;
- buitensportaccommodaties – kunstgrasvelden;
- buitensportaccommodaties – overig;
- binnensportaccommodaties – gymnastieklokalen;
- binnensportaccommodaties – sportzalen en sporthallen;
- welzijnsgebouwen;
- zwembaden;
- schoolgebouwen;
- asfaltwegen buitengebied;
- asfaltwegen stedelijk gebied.

Samenvatting

Vooraf was de verwachting over de uitkomsten van de verdieping kapitaalgoederen dat vrij eenvoudig en met grote zekerheid meerjarig inzicht kon worden gegeven in de benodigde onderhouds- en vervangingsbudgetten.

De praktijk blijkt echter weerbarstiger te zijn, waarbij in het vervolg van deze notitie een onderscheid wordt gemaakt in kapitaalgoederen in het sociaal domein en de asfaltwegen.

Opvallende uitkomst in het verdiepingsonderzoek is dat voor veel onderdelen vervanging niet is voorzien in de begroting, maar dat tegelijkertijd het “probleem” te overzien is.

Het is te overzien omdat bijvoorbeeld vervanging niet aan de orde is (kunstwerken), vervanging op een andere manier wordt voorzien/gedekt (gymnastieklokalen) of dat de uitwisseling met bestaande budgetten nog niet is onderzocht (asfaltwegen).

Met dit laatste wordt bedoeld dat in eerdere rapportages vooral is ingegaan op de kosten van vervanging, zonder dat de inzet van bestaande onderhoudsbudgetten / afdelingen e.d. in de beschouwing worden betrokken.

Sociaal domein

Voor wat betreft het **onderhoud** van de kapitaalgoederen in het sociaal domein volstaan de bestaande budgetten in ieder geval tot 2020. Op basis van huidige inzichten is ingaande 2020 een structurele verhoging van € 140.000 noodzakelijk voor de welzijnsgebouwen.

Voor wat betreft de **vervanging** in het sociaal domein speelt met name de vervanging van de kunstgrasvelden. Tot en met 2016 staan twee grasvelden à € 200.000 in de planning.

Asfaltwegen

Voor wat betreft **onderhoud en vervanging** van asfaltwegen in zowel buiten- als stedelijk gebied schieten de budgetten tekort, maar tegelijkertijd is het een feit dat de jaarrekeningen sinds in ieder geval 2005 een structurele onderuitputting te zien geven op dit onderdeel. Tevens blijkt bij de jaarrekening telkens weer uit de staat van restant kredieten dat projecten vertraagd/gefaseerd worden. Daarnaast kan door creatieve inzet van en/of combinatie met overige budgetten openbare ruimte (riolering, reiniging, water, overig) en concessies aan de kwaliteit de omvang van de benodigde extra middelen aanzienlijk worden teruggebracht.

Beschikbare middelen

Naast de reguliere exploitatiebudgetten zijn er, voor bovengenoemde onderwerpen, ook diverse reserves gericht op onderhoud en vervanging:

- reserve huisvesting onderwijs;
- reserve groot onderhoud wegen.

Daarnaast is het afgelopen jaar de reserve “onderhoud en vervanging kapitaalgoederen” ingesteld. Deze reserve is gevoed met de vrijval kapitaallasten. Eind 2011 is de omvang bijna € 1 miljoen en de reserve loopt op tot € 2,8 miljoen in 2016.

Uitgaven ten laste van deze reserve zijn vrijwel nog niet geprognosticeerd.

Gebruik beschikbare middelen

Het bestaan van de reserve kan er voor zorgen dat de integrale financiële afweging minder nadrukkelijk plaatsvindt, omdat er geen concurrentie optreedt met voorstellen welke ten laste van de “algemene dienst” komen. Tegelijkertijd moet worden opgemerkt dat juist deze concurrentie er voor heeft gezorgd dat ‘meer lange termijn’ gerichte zaken als onderhoud en vervanging worden weggedrukt.

Op welke wijze worden de middelen ingezet? Kies je voor activeren of juist voor niet-activeren, dan wel voor een combinatie van beide.

Bij activeren ten laste van de reserve draag je vele tientallen jaren de (administratieve) onttrekking uit de reserve met je mee.

Financiering ineens maakt dat de reserve snel wordt uitgeput en dat een volgende vervanging goed gemonitord / gepland dienen te worden.

Reserve Kapitaallasten	Begroting	Realisatie	Begroting	Meerjarenraming			
	2011	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>HERKOMST MIDDELEN</i>							
Saldo 1 januari (na res best)	207.000	207.000	946.060	1.144.081	1.491.160	1.779.384	2.190.649
Rente							
Storting:							
Storting (Diverse)		739.060	227.000	62.000	208.000	368.000	368.000
Vrijval T/M Pb2012				285.079	80.224	43.265	250.183
Totaal storting	0	739.060	227.000	347.079	288.224	411.265	618.183
Totaal herkomst middelen	207.000	946.060	1.173.060	1.491.160	1.779.384	2.190.649	2.808.832
<i>BESTEDING MIDDELEN</i>							
Onttrekkingen:							
Vrijval T/M Pb2012			28.979				
Totaal onttrekkingen:	0	0	28.979	0	0	0	0
Bijdrage kapitaallasten							
Totaal besteding middelen	0	0	28.979	0	0	0	0
Saldo per 31 december	207.000	946.060	1.144.081	1.491.160	1.779.384	2.190.649	2.808.832

Algemene tekst voor maatschappelijke voorzieningen

Om de staat van onderhoud van een gebouw te bepalen, wordt de conditiemeting volgens de NEN2767 toegepast. Om de conditie van een element te bepalen, wordt gebruik gemaakt van een objectieve gebrekenregistratie. Hierbij wordt van ieder gebrek de ernst, de intensiteit/aard en de omvang vastgesteld. Voorbeelden van een element zijn: dakbedekking, kozijnen, buitenschilderwerk, schoorsteen, etc.. Aan de hand van de gebrekenregistratie wordt objectief de huidige conditie van een element bepaald. Hierbij wordt uitgegaan van een schaal 1 tot en met 6.

CVO = 1	Uitstekend	Geen of zeer beperkte veroudering
CVO = 2	Goed	Beginnende veroudering door gebruik, weer en wind
CVO = 3	Redelijk	Verouderingsproces is op gang gekomen
CVO = 4	Matig	Het verouderingsproces heeft bouw- of installatiedelen duidelijk in zijn greep
CVO = 5	Slecht	Het verouderingsproces is min of meer onomkeerbaar geworden
CVO = 6	Zeer slecht	Maximaal gebrekenbeeld

Let wel, dit zegt iets over de conditie voor onderhoud (cvo) van een afzonderlijk element. Het zegt niets over de geschiktheid / kwaliteit van het totale gebouw. Bij een gebouw van 50 jaar oud, kan de kwaliteit van de afzonderlijke elementen minimaal redelijk zijn, maar het gebouw voldoet hoogstwaarschijnlijk niet meer aan de eisen van deze tijd. Door bijv. wet- en regelgeving en functiewijzigingen veranderen de normen die aan een gebouw worden gesteld in de loop der tijd.

De meerjarenonderhoudsplanung is gebaseerd op een cvo van redelijk tot uitstekend. Het geheel is een dynamisch gebeuren. Zodra de conditie van een element doorzakt naar matig worden maatregelen getroffen. Hierbij wordt de cvo van een element teruggebracht tot goed / uitstekend. Doe je dit niet dan is de kans op vervolgschade groot. Dan treedt er bijv. houtrot op, er ontstaat schade aan het dak en het plafond, het gebruiksgenot wordt minder, etc.. Dat leidt dan uiteindelijk tot nog hogere onderhouds- en herstelkosten. Om kapitaalvernietiging te voorkomen wordt er niet voor gekozen om gebouwen minimalistisch te onderhouden. Bij accommodaties die binnen afzienbare tijd worden afgestoten wordt een cvo van matig tot redelijk aangehouden. Het onderhoud is dan gericht op de veiligheid en het wind- en waterdicht houden van het object.

	Onderhoudsbudget (x € 1.000)			Vervangingsbudget (x € 1.000)		
	beschikbaar	benodigd	saldo	beschikbaar	benodigd	saldo
Kunstwerken	€ 63	€ 63	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Buitensportaccommodaties:						
- kunstgrasvelden	€ 58	€ 58	€ 0	} 2012/13: € 0 } 2014: € 51 } 2015: € 99	€ 375	
- overig	€ 535	€ 545	€ 10			
Binnensportaccommodaties:						
- gymnastieklokalen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
- sportzalen / -hallen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Welzijnsgebouwen	€ 145	€ 230	€ 85	€ 0	pm	
Zwembaden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schoolgebouwen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Kunstwerken:

Onderhoud is afdoende geregeld. Vervanging van kunstwerken is niet aan de orde, dan wel wordt dit bekostigd uit de Voorziening Kunstaankopen.

Buitensportaccommodaties:

Het budget voor onderhoud is (vrijwel) toereikend.

Het budget voor de vervanging dient gefinancierd te worden uit de reserve onderhoud kapitaalgoederen. Op dit moment is deze nog ontoereikend.

Binnensportaccommodaties:

Het onderhoudsbudget voor de instandhouding van de binnensportaccommodaties is overgedragen aan Stichting Sportservice Ede(budgetsubsidie).

De staat van onderhoud is goed, maar om de binnensportaccommodaties te laten voldoen aan het huidige programma van eisen (= upgrading) zou een bedrag van € 180.000 per jaar nodig zijn.

De vervanging van gymnastieklokalen is geregeld via het IHP.

Vervanging sportzalen en – hallen is vooralsnog niet aan de orde, met uitzondering van sporthal Reehorst wat voorzien is in de Kenniscampus.

Welzijnsgebouwen:

De welzijnsgebouwen zijn goed onderhouden en er is geen sprake van achterstanden. Rekening houdend met de bestaande onderhoudsvoorziening is het onderhoud tot 2020 financieel afgedekt. Daarna is een structurele bijdrage noodzakelijk van € 140.000. Deze structurele bijdrage kan verlaagd worden naar € 85.000 door deze al ingaande 2012 beschikbaar te stellen.

Vervanging wordt in samenhang met ingrijpend onderhoud en spreiding van de gebouwen bezien.

Zwembaden:

Het onderhoud is voor rekening en verantwoording van de zwembaden. De zwembaden ontvangen hiervoor een jaarlijkse subsidie.

De vervanging van Zwembad De Peppel en Bosbad Lunteren komt voor rekening van de gemeente. Hiervoor is vrijval kapitaallasten (annuïteit) beschikbaar. Bezien moet worden of dit toereikend is.

Schoolgebouwen:

Het College en de raad worden via het IHP geïnformeerd.

Asfaltwegen

Toelichting

Complexiteit asfaltwegen

Voor een geïsoleerd kapitaalgoed kan relatief eenvoudig vastgesteld worden wat de onderhoudstoestand is, of er een onderhoudsachterstand is en of er geld is voor (periodiek) onderhoud en vervanging. Bijv. de kozijnen van je huis. Visuele inspectie en nader onderzoek, d.w.z. met een schroevendraaier kloppen en beetje steken en je weet: Die kan nog een jaartje mee, of nieuwe laag verf, of beetje bijplamuren (is achterstallig onderhoud) of in het ergste geval: vervangen.

Voor asfaltwegen is dat een stuk lastiger. Een onderhoudstoestand en een eventuele onderhoudsachterstand zijn nog wel te becijferen, maar benodigde budgetten voor onderhoud en vervanging zijn erg lastig te bepalen. Er zijn veel externe invloeden die het vrijwel onmogelijk maken om een goede voorspelling te doen. Bijvoorbeeld in het stedelijk gebied wordt met rioolvervanging meteen de weg vervangen (op kosten van het project rioolvervanging). Dat kan niet anders, want als men het oude riool verwijdert, moet men de weg openmaken. De laatste jaren echter maken technische ontwikkelingen het mogelijk om een riool van binnenuit te versterken (relining). De weg wordt dan dus niet meegenomen, wat extra druk op het onderhoudsbudget van wegen betekent. Ook wordt vanuit ruimtelijke plannen steeds vaker een aanspraak gedaan op de beheerbudgetten

Een ander aspect is de ontwikkeling van het verkeer. Tot op heden worden de wegen ieder jaar zwaarder belast. Meer en zwaardere voertuigen en daarmee gepaard gaande toename van aslasten maken dat wegen veel te voorduren krijgen. Of deze (langdurige) trend zich doorzet is niet zeker, maar wel waarschijnlijk. In het stedelijk gebied zorgt de combinatie bomen/asfalt in toenemende mate voor overlast en een toenemende kostenpost voor de wegen. Wortelopdruk, vernieling van asfalt. Is het gewenst (en toegestaan) om bomen te kappen? Vervangen we die dan of gaan we anders met bomen om? Of verwijderen we asfaltwegen en –paden en geven we de bomen meer ruimte? Demografische ontwikkelingen zijn ook een punt van aandacht. Over 30 jaar zijn er veel meer slecht ter been zijnde bewoners. Die stellen andere eisen aan trottoirs en wegen (vlakheid, stroefheid) dan nu.

Preventief en curatief onderhoud

Als je de kozijnen van je huis goed in de gaten houdt en in ieder geval op tijd schuurt en verft (bijvoorbeeld standaard iedere twee jaar en eerder als dat nodig is), gaan ze tientallen jaren mee. Dit onderhoud zou je kunnen betitelen als preventief. Als je, bijv. uit geldgebrek, alleen de slechtste plekken schuurt en schildert en regelmatig een jaartje overslaat zal dat twee gevolgen hebben. Ten eerste zul je merken dat je steeds minder kozijnen kan behandelen, omdat je steeds harder moet schuren, meer verft nodig hebt en zelfs in toenemende mate een stuk moet vervangen. Ten tweede merk je dat het kozijn eerder aan vervanging toe is. Deze manier van “curatief onderhoud” kost veel meer geld. Met asfaltwegen is het ook zo. Preventief onderhoud is beter voor de wegen en uiteindelijk ook goedkoper. In Ede onderhouden we een substantieel deel van de wegen curatief.

Hoe onderhouden we onze asfaltwegen?

Periodiek worden alle wegen visueel beoordeeld. Waargenomen schadebeelden worden gekwalificeerd en gekwantificeerd en die gegevens worden verwerkt in het digitale Rationeel WegbeheerSysteem (RWS). Zo ontstaat een beeld van de toestand van alle wegen in de gemeente Ede. Deze momentopname is echter niet voldoende om een onderhoudsprogramma op te stellen. Voorbeeld: Waargenomen schade: Een scheur van 1 cm. breed in een weg over een lengte van 100 m. Als deze scheur een half jaar geleden niet in de weg zat is de kans groot dat de scheur in breedte en lengte toeneemt. Zit deze scheur al 5 jaar in de weg en ontwikkelt deze zich nauwelijks, is de kans erg klein dat deze zich op korte termijn snel ontwikkelt. In het eerste geval wordt eerst nader onderzoek gedaan. Waar komt de scheur vandaan? Als de scheur “van onder uit” komt is er iets mis met de onderlagen en/of fundering. Dat vereist een flinke onderhoudsmaatregel. Als de scheur zich beperkt tot de deklaag is waarschijnlijk een veel minder ingrijpende onderhoudsmaatregel nodig. Kortom: Schadebeelden uit het RWS zeggen niet alles over de onderhoudsurgentie en –kosten. Het verloop van schades, de aard en omvang ervan, de leeftijd van de weg, de verkeersintensiteit, de ondergrond en de locaties (woonstraat, doorgaande weg, parkeervak) zijn daarvoor mede bepalend. Daarbij komt dat we zo veel mogelijk “werk met werk” willen maken. Het slim combineren van

asfaltonderhoud met andere projecten in de gemeente Ede, zoals woningbouwprojecten, rioleringsprojecten en verkeersprojecten. Daardoor kan het zijn dat een asfalt in de planning verschuift, om beter aan te kunnen haken met die andere projecten. Wat ook een rol speelt bij het maken van keuzes in prioritering is het aantal klachten van burgers en bedrijven. Resumerend is het onderhoudsproces:

1. Uitdraai uit het RWS met de slechtste wegen.
2. Wegen zonodig nader onderzoeken en ev. prioritering aanpassen.
3. Kijken of er mogelijkheden zijn om te combineren met andere projecten.
4. Betrekken klachten en wensen.
5. Definitieve onderhoudslijst maken.*
6. Uitvoeren.

* In Ede is in de afgelopen jaren een onderhoudsachterstand ontstaan. Daarom voeren we alleen de meest urgente wegen uit, "tot het geld op is".

Kwaliteitsnormen

De resultaten die uit de periodieke visuele inspectie tevoorschijn komen, worden kwalitatief geclassificeerd volgens de in Nederland zeer veel gebruikte CROW-systematiek. De kwaliteit is uitgedrukt in de afzonderlijke schades, die bij de inspectie zijn beoordeeld. Het RWS bepaalt zo een onderhoudslijst (punt 1 van het onderhoudsproces). Vrijwel iedere gemeentelijke wegbeheerder hanteert de CROW-normen.

Edese normen in relatie tot de CROW-normen

Van een weg is te voorspellen wanneer deze onderhoud behoeft. De eerste 4 jaren is die voorspelling gebaseerd op inspectiegegevens en daarna voorspelt het RWS een onderhoudsmoment op basis van de leeftijd van de weg. Dat ingrijpmoment is niet in heel Nederland gelijk. Uiteraard is niet iedere gemeente hetzelfde. Er zijn vele verschillen, zoals leeftijd van wegen, opbouw van wegconstructies, aanbod verkeer, soort verkeer en de wegondergrond (zand, veen, klei). In Ede liggen de wegen overwegend op zand. Dat maakt dat onderhoud in Ede over het algemeen later plaatsvindt dan het gemiddelde in Nederland. De schadenormen in Ede zijn dus wel hetzelfde als in de rest van Nederland (zijnde de CROW-normen), maar het moment van onderhoud plegen niet altijd.

Tabel

In onderstaande tabellen zijn cijfers opgenomen die uitgaan van een toestand waarbij geen onderhoudsachterstand is. De bedragen gaan over de kosten voor de weg. Personele kosten (voorbereiding, toezicht e.d.) zijn niet meegenomen. Die kosten bedragen tussen de 10 en 15%.

Buitengebied

Onderhoud en vervanging van het kapitaalgoed asfaltwegen BUITENGEBIED	
<i>Aspect</i>	<i>Toelichting</i>
Gehanteerde kwaliteitsniveau/kwaliteitsnorm onderhoud	Er zijn vele criteria waarop asfaltwegen worden beoordeeld, zoals vlakheid, stroefheid, constructiesterkte, afwatering, scheuren, gaten, enz.. In Ede worden CROW-normen gehanteerd (zie hiervoor).
Actuele onderhoudstoestand	Van de ca. 280 km. van de wegen in het buitengebied is 80% aan vervanging toe. Onderhoud plegen heeft daar dus niet veel zin. Omdat we echter een minimale veiligheid moeten waarborgen, doen we wel wat aan de weg, maar de onderhoudsachterstand wordt er niet minder door.
Benodigd onderhoudsbudget p/j	2011: € 1.400.000,- 2012: € 1.400.000,- 2013: € 1.400.000,-
Beschikbaar onderhoudsbudget p/j	2011: € 1.000.000,- 2012: € 1.000.000,- 2013: € 1.000.000,-
Benodigd vervangingsbudget p/j	Jaarlijks € 3.000.000,- tot de vervangingsachterstand weggewerkt is.

Beschikbaar vervangingsbudget p/j	Tot 2014 € 3.000.000,-, daarna onzeker, maar zoals hiervoor hopelijk duidelijk is geworden, is het van groot belang dat de vervangingen ook na 2014 door kunnen blijven gaan.
Benodigd budget voor wegwerken achterstallig onderhoud	€ 2.500.000,-, becijferd in 2011. Er zijn in 2011 aanbestedingsvoordelen geweest bij de vervanging van wegen waardoor we een deel van het achterstallig onderhoud hebben kunnen wegwerken. We verwachten ook in de nabije toekomst aanbestedingsvoordelen tegemoet te zien, zodat het overige deel van de achterstand ook weggewerkt wordt. Overigens, ook hier is dit voor het handhaven van de veiligheid, bereikbaarheid en berijdbaarheid. De onderhoudsachterstand neemt per saldo niet af, omdat (een deel van) de wegen weliswaar vervangen wordt, maar daarna ook onderhouden moet worden en daarvoor is onvoldoende budget.
Indicatie wanneer achterstand is weggewerkt	De onderhoudsachterstand neemt niet af.
Ontwikkelingen zoals functiewijziging, samenwerking etc.	Schaalgrootte agrarische bedrijven neemt toe in landbouwontwikkelingsgebieden. Dit is een extra belasting op het wegennet.

Stedelijk gebied

Onderhoud en vervanging van het kapitaalgoed asfaltwegen STEDELIJK GEBIED	
<i>Aspect</i>	<i>Toelichting</i>
Gehanteerde kwaliteitsniveau/kwaliteitsnorm onderhoud	Er zijn vele criteria waarop asfaltwegen worden beoordeeld, zoals vlakheid, stroefheid, constructiesterkte, afwatering, scheuren, gaten, enz.. In Ede worden CROW-normen gehanteerd (zie hiervoor).
Actuele onderhoudstoestand	Van de ca. 375 km. van de wegen in het stedelijk gebied zijn de meeste hoofdwegen op orde. De meeste wegen in –vooral oudere- woonwijken naderen hun einde levensduur.
Benodigd onderhoudsbudget p/j	2011: € 1.700.000,- 2012: € 1.700.000,- 2013: € 1.700.000,-
Beschikbaar onderhoudsbudget p/j	2011: € 1.000.000,- 2012: € 1.000.000,- 2013: € 1.000.000,-
Benodigd vervangingsbudget p/j	2011: € 1.000.000,- 2012: € 1.000.000,- 2013: € 1.000.000,- Toelichting: In het stedelijk gebied is het benodigde vervangingsbudget, ook relatief, lager dan in het buitengebied, omdat in bepaalde mate “meegelift” kan worden met projecten van andere disciplines, zoals rioolvervanging, verkeer en stedelijke vernieuwing.
Beschikbaar vervangingsbudget p/j	2011: Geen. 2012: Geen. 2013: Geen.
Benodigd budget voor wegwerken achterstallig onderhoud	€ 2.000.000,-, maar dit is voor het handhaven van de veiligheid, bereikbaarheid en berijdbaarheid.
Indicatie wanneer achterstand is weggewerkt	De onderhoudsachterstand neemt niet af.
Ontwikkelingen zoals functiewijziging, samenwerking etc.	Ede groeit. In 2025 wil Ede 120.000 inwoners hebben. Ook de bedrijvigheid wordt gestimuleerd. Dit betekent extra kosten voor wegaanleg en –onderhoud.